

Kvægafgiftsfonden

Effektvurderingsrapport

2022

Indhold

1. Indledning	3
1.1 Formål med effektvurderingerne	3
1.2 Metode	3
2. Baggrund om projekterne	4
2.1 Projekttilskud og gearing i 2022	4
3. Projekternes leverancer	5
3.1 Leveranceopnåelse	5
3.2 Projekternes konkrete leverancer	6
4. Projekternes nytteværdi	8
5. Implementering og offentliggørelse	9
Bilag: Metode	13

1. Indledning

Formålet med denne rapport er at give Kvægafgiftsfondens bestyrelse overblik over og indblik i, hvilke resultater og effekter der er kommet ud af de støttede projekter i 2022. Herved får bestyrelsen viden om, i hvilket omfang projekterne er med til at løfte indsatsområderne og de prioriterede elementer i fondens strategi.

Alle direkte tilskudsmodtagere har således ved hjælp af et spørgeskema skullet angive, hvilke konkrete resultater projektet har afstedkommet, hvilke forventede effekter projektet vil bidrage til, samt endelig i hvilket omfang projektet forventes implementeret hos primærproducenterne.

Der gøres opmærksom på, at projektledernes vurderinger er gengivet ukritisk, idet det forudsættes, at deres kendskab til området giver dem den bedste forudsætning for at foretage en faglig vurdering af projektet.

1.1 Formål med effektvurderingerne

Formålet med at gennemføre effektvurderinger er tosidet.

For det første gennemføres effektvurderinger for at kontrollere og få dokumenteret viden om anvendelsen af midlerne. Herved opnås indsigt i, hvordan projekterne lever op til den formålsbeskrivelse, der er anført i ansøgningen til fonden.

For det andet gennemføres effektvurderingerne for at opnå læring og større kendskab til, hvilke konkrete resultater og effekter projekterne munder ud i. I den forbindelse sættes der fokus på, hvordan resultaterne videreformidles og implementeres af slutbrugerne. Ofte kommer projekterne ikke kun den enkelte slutbruger til gavn men også samfundet og samfundsøkonomien.

Effektvurderingerne gennemføres med udgangspunkt i bekendtgørelsen om administration af landbrugets fonde, som hører under Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. I bekendtgørelsen fremgår det, at:

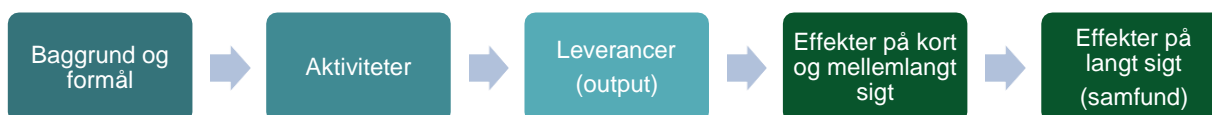
"Hver fond skal følge op på effekten af fondsmidlerne for at sikre, at fonden opnår sine mål."

1.2 Metode

Kvægafgiftsfonden bevilger hvert år tilskud til 20-40 projekter inden for hovedformålene i landbrugsstøtteloven. Projekterne er forskellige i deres formål, indhold, projektperiode, størrelse m.v.

For at gøre sammenligning på tværs af de effektvurderede projekter mulig og meningsfuld er det afgørende, at effektvurderingen tager udgangspunkt i den samme teoretiske ramme.

Forandringsteorien udgør et godt teoretisk fundament, når projekter skal effektvurderes, idet den gør det muligt at følge målene for et konkret projekt fra initiering til afslutning. Forandringsteorien kan illustreres således:

Med udgangspunkt heri er der for det enkelte projekt gennemført målopfyldelsesevaluering. Herved kan det vurderes, om de gennemførte aktiviteter medfører de ønskede effekter.

Fondens bestyrelse har besluttet, at alle projekter, der får støtte af Kvægafgiftsfonden, skal effektvurderes.

Tilskudsmodtagerne i 2022 er:

- Landbrug & Fødevarer
- SEGES Innovation
- Københavns Universitet
- Aarhus Universitet
- Klassificeringsudvalget
- DMRI / Teknologisk Institut
- Center for Frilandsdyr
- Gråsten Kvægpraksis (TFM)
- SAGRO I/S

For 2022-projekterne betyder det, at 28 projekter har besvaret et effektvurderingsskema. Skemaet sætter fokus på, hvilke resultater projekterne har afstedkommet, og hvilke effekter for landbruget og samfundet depotentielt kan få.

For at imødekomme forskelligheden i de vurderede projekter er der anvendt to forskellige skemaer til indsamling af information. Skemaerne er fordelt efter projekternes hovedformål. Der anvendes således et separat skema til vurdering af hhv.:

- Afsætningsfremme
- Generelle projekter omfattende forskning og forsøg, rådgivning, sygdomsforebyggelse, sygdomsbekæmpelse, dyrevelfærd, kontrol og uddannelse.

En nærmere beskrivelse af metoden findes i bilaget bagerst i rapporten.

2. Baggrund om projekterne

2.1 Projekttilskud og gearing i 2022

Kvægafgiftsfonden har i 2022 ydet et samlet tilskud på 21.215 t.kr. hvoraf 5.266 t.kr. er gået til afsætningsfremmende aktiviteter og 15.949 t.kr. er gået til projekter med andre formål (se note under Tabel 1). Gearingen er udtryk for hvor høj en grad af medfinansiering der indgår i projekterne. Kvægafgiftsfondens projekter havde en samlet gearing på 2 i 2022 jf. Tabel 1, hvilket betyder at der i 2022 er genereret aktiviteter for det dobbelte af det tilskud der er ydet fra fonden. Der er altså en høj grad af medfinansiering fra andre kilder i de af Kvægafgiftsfonden støttede projekter også sammenlignet med 2021, hvor den samlede gearing var 1,7.

Tabel 1. Midlernes gearing

	KAF 2022 1.000 kr.	Totalt 2022 1.000 kr.	Gearing
Afsætningsfremme (n=5)	5.266	7.051	1,3
Generelt* (n=23)	15.949	34.804	2,2
I alt (n=28)	21.215	41.855	2,0

Anm: *Generelle projekter omfatter projekter under hovedformålene: Forskning og forsøg, rådgivning, sygdomsforebyggelse, sygdomsbekæmpelse, dyrevelfærd, kontrol og uddannelse.

3. Projekternes leverancer

Kvægafgiftsfondens formål er at styrke oksekøds- og kvægsektorens udvikling og konkurrenceevne. I henhold til fondens strategi for 2022-2025 skal målet nås gennem fokus på bæredygtighed samt forbrugerindsigt og styrket afsætning af okse- og kalvekød. Dertil har fonden blandt andet prioriteret, at projekterne virker til gavn for den bredest mulige kreds.

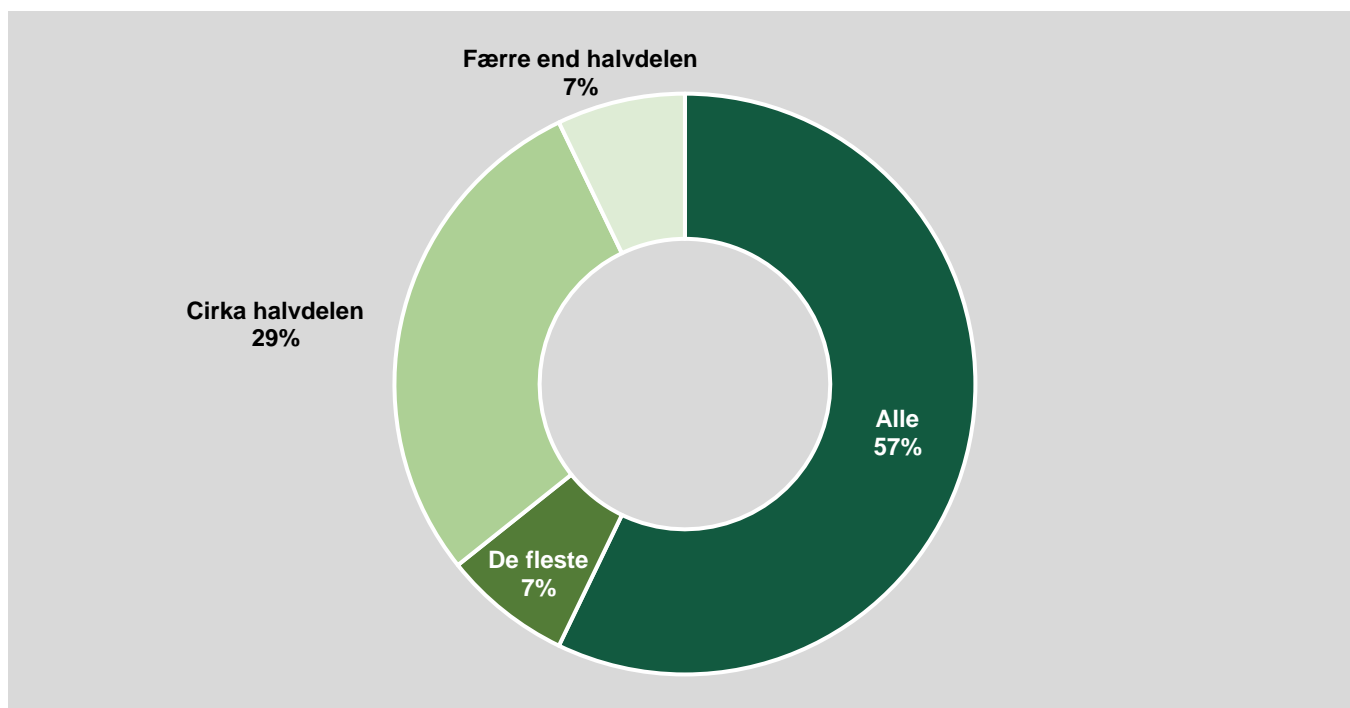
Med henblik på at vurdere projekternes resultater er projektlederne blevet bedt om at angive, hvilke primære leverancer - altså konkrete, dokumenterbare produkter - der er kommet ud af projekterne. Det kan eksempelvis være en vejledning om fodertildeling, opdatering af en branchekode eller gennemførelse af inspektion fra et potentielt eksportmarked.

3.1 Leveranceopnåelse

Over halvdelen (57 pct.) af projekterne vurderer, at de har opnået alle deres forventede leverancer. Dernæst vurderer knap tre ud af ti (29 pct.) af projekterne, at de har indfriet omkring halvdelen af de forventede leverancer. De resterende to projekter angiver, at hhv. de fleste af de forventede leverancer er opnået eller færre end halvdelen af de forventede leverancer er opnået, jf. figur 1.

For de projekter, hvor cirka halvdelen eller færre end halvdelen af leverancerne kun delvist er nået, henvises til forskellige barrierer, der har haft betydning for dette. Blandt disse barrierer nævnes f.eks. personalerelaterede årsager (sygdom/barsel/opsigelser), ændrede prioriteringer i projekterne og tekniske udfordringer.

Figur 1. Leveranceopnåelse (n=28)

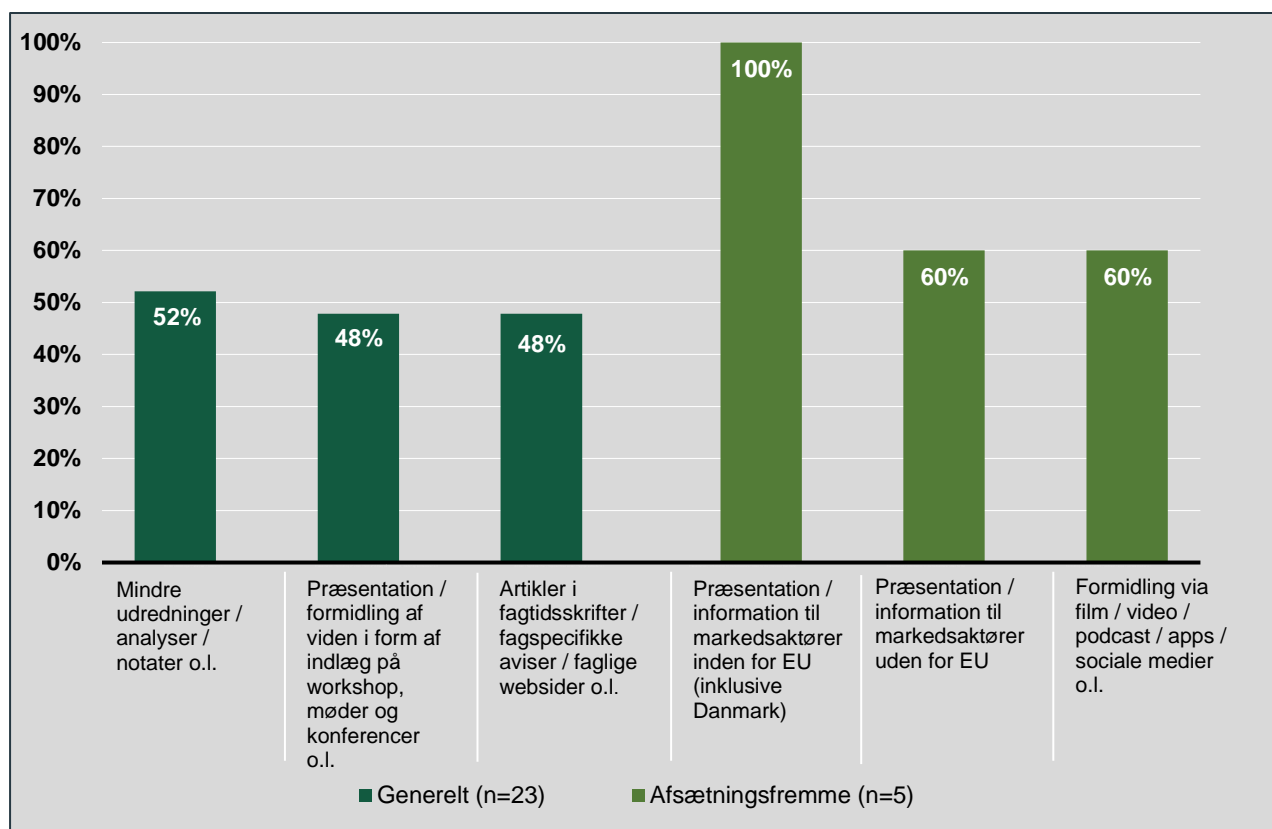

3.2 Projekternes konkrete leverancer

For de *generelle projekter* (forskning og forsøg, rådgivning, sygdomsforebyggelse, sygdomsbekæmpelse, dyrevelfærd, kontrol og uddannelse) angiver omkring halvdelen (52 pct.) af projekterne, at mindre udredninger, analyser og notater er blandt de vigtigste leverancer. Knap halvdelen (48 pct.) af projekterne angiver desuden at have leveret leverancer i form af hhv. præsentationer og anden vidensformidling samt artikler i fagtidsskrifter, fagspecifikke aviser eller på faglige websider, jf. figur 2 nedenfor.

For *projekter med fokus på afsætningsfremme* angiver samtlige projekter (100 pct.), at præsentation og information til markedsaktører inden for EU er blandt deres leverancer. Endvidere angiver tre ud af fem (60 pct.) af projekterne, at hhv. præsentation og information til markedsaktører uden for EU samt formidling via film/podcasts/social media og lignende indgår i leverancerne, jf. figur 2.

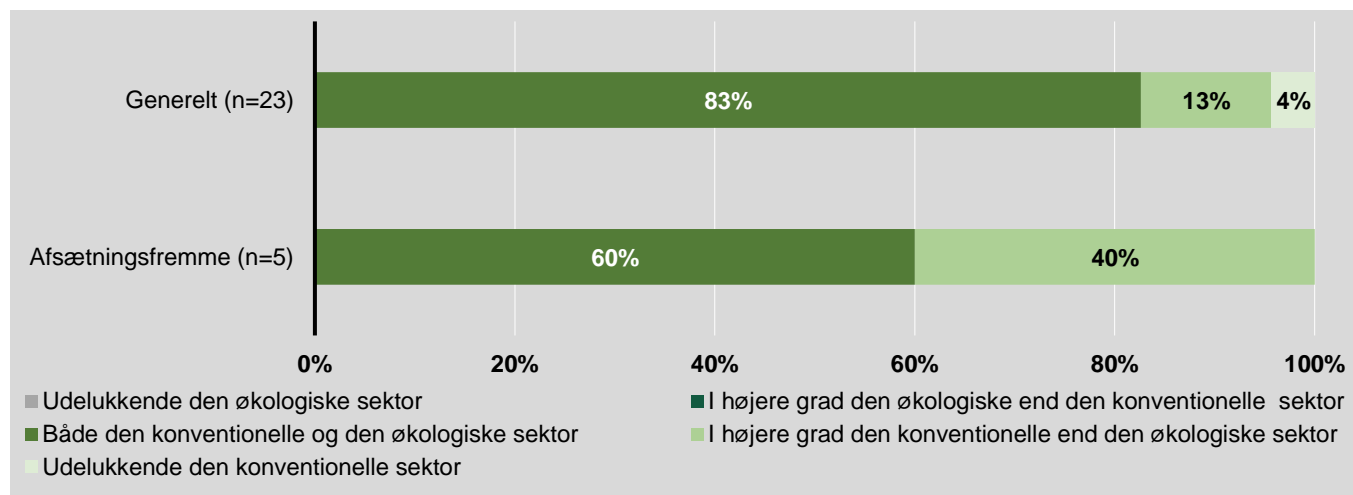
Figur 2. Primære leverancer (n=28)

Anm: Projektlederne har kunnet angive op til tre opnåede leverancer eller resultater, og derfor summerer fordelingen ikke til 100.

Hvorvidt projekterne kommer økologiske, konventionelle eller begge typer af producenter til gode varierer en smule på tværs af projekternes hovedformål. For *de generelle projekter* vurderer cirka fire ud af fem (83 pct.) af projektlederne, at resultaterne kommer både den konventionelle og økologiske sektor til gode, mens dette er gældende for tre ud af fem (60 pct.) af *de afsætningsfremmende projekter*. De resterende to ud af fem (40 pct.) projektledere for *afsætningsfremmende projekter* angiver, at resultaterne i højere grad kommer den konventionelle sektor til gode, hvilket tilsvarende er tilfældet for omkring en ud af otte (13 pct.) af projektlederne for *de generelle projekter*. Knap en ud af tyve (4 pct.) af *de generelle projekter* angiver desuden, at resultaterne udelukkende kommer den konventionelle sektor til gode, jf. figur 3.

Figur 3. Projekternes produktionsform (n=28)

4. Projekternes nytteværdi

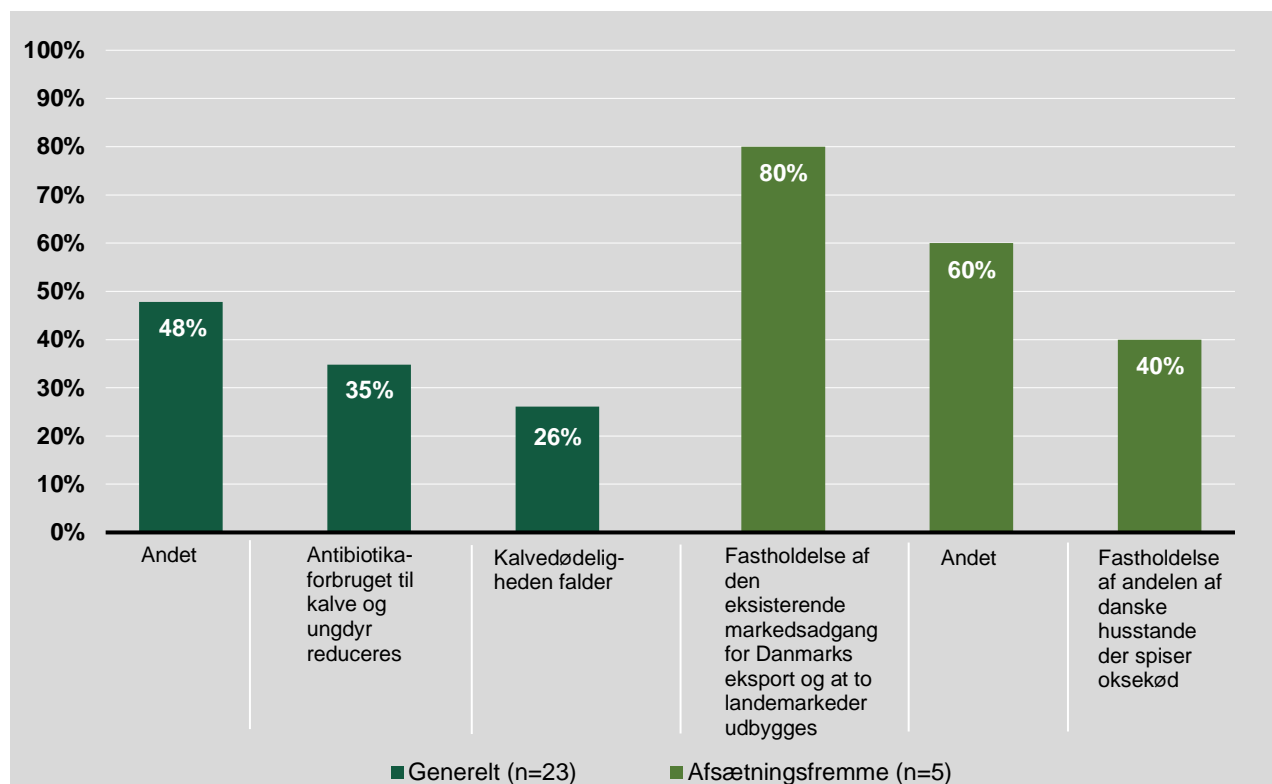
Som del af spørgeskemaet er projektlederne blevet spurgt ind til, hvilke af fondens effektindikatorer som de respektive projekter understøtter.

For de *generelle projekter* angiver knap halvdelen (48 pct.) af projektlederne, at projektet har andre effekter end fondens effektindikatorer. Cirka hver tredje (35 pct.) projektleder angiver dernæst, at de respektive projekter understøtter effektindikatoren om at reducere antibiotikaforbruget til kalve og ungdyr. Endelig angiver omkring hver fjerde (26 pct.) af projektlederne, at deres projekt understøtter effektindikatoren om faldende kalvedødelighed.

For *projekter med fokus på afsætningsfremme* angiver fire ud af fem (80 pct.) projektledere, at deres projekter bidrager til effektindikatoren om fastholdelse af den eksisterende markedsadgang for Danmarks eksport og udbygning af to landemarkeder. Dernæst angiver tre ud af fem (60 pct.) projektledere, at projektet har andre effekter end fondens effektindikatorer, mens to ud af fem (40 pct.) angiver, at projektet understøtter fondens effektindikator om at fastholde andel af danskere, der spiser oksekød, jf. figur 4.

Projektlederne, der har angivet andre effekter, nævner særligt øget fødevarer sikkerhed og produktivitet som positive effekter. Derudover nævnes et styrket vidensgrundlag bag nye tekniske løsninger samt øget dyrevelfærd som andre effekter end fondens effektindikatorer.

Figur 4. Projekternes understøttelse af fondens effektindikatorer (n=28)

Anm: Projektlederne har kunnet angive op til tre effektindikatorer, og derfor summerer fordelingen ikke til 100.

5. Implementering og offentliggørelse

Det fremgår af fondens strategi, at fonden lægger vægt på projekter, der har indtænkt aktiviteter for implementering, så projekternes resultater hurtigt kommer i anvendelse hos målgruppen. Det er derfor væsentligt at undersøge, inden for hvilken tidshorisont projekterne forventer, at resultaterne vil blive implementeret.

Tabel 2 viser, at cirka hver fjerde (26 pct.) projektleder forventer, at 91-100 pct. af de producenter, der vil få gavn af de enkelte projekters resultater, vil implementere dem inden for ét år efter projektafslutning. Samme andel (26 pct.) af projektledere vurderer, at 31-50 pct. af målgruppen forventes at anvende projekternes resultater inden for ét år, mens omkring hver ottende (13 pct.) projektleder vurderer, at dette blot gælder 0-10 pct. af målgruppen.

På længere sigt forventes knap fire ud af ti (39 pct.) af projekterne at føre til, at 91-100 pct. af målgruppen vil implementere projekternes resultater inden for fem år efter projektafslutning. Omkring hver femte (22 pct.) projekt vurderes at blive implementeret af 31-50 procent af målgruppen inden for fem år. Endelig gælder det for knap hver tiende (9 pct.) projekt, at 10 pct. eller derunder af målgruppen forventes at implementere resultaterne inden for fem år.

Tabel 2 indikerer dermed, at størstedelen af projekterne i høj grad er anvendelsesorienterede og direkte brugbare i produktionen, mens et mindretal forventer en begrænset anvendelse inden for fem år efter projektets afslutning.

Tabel 2. Implementeringshorisont (generelle projekter, n=23)

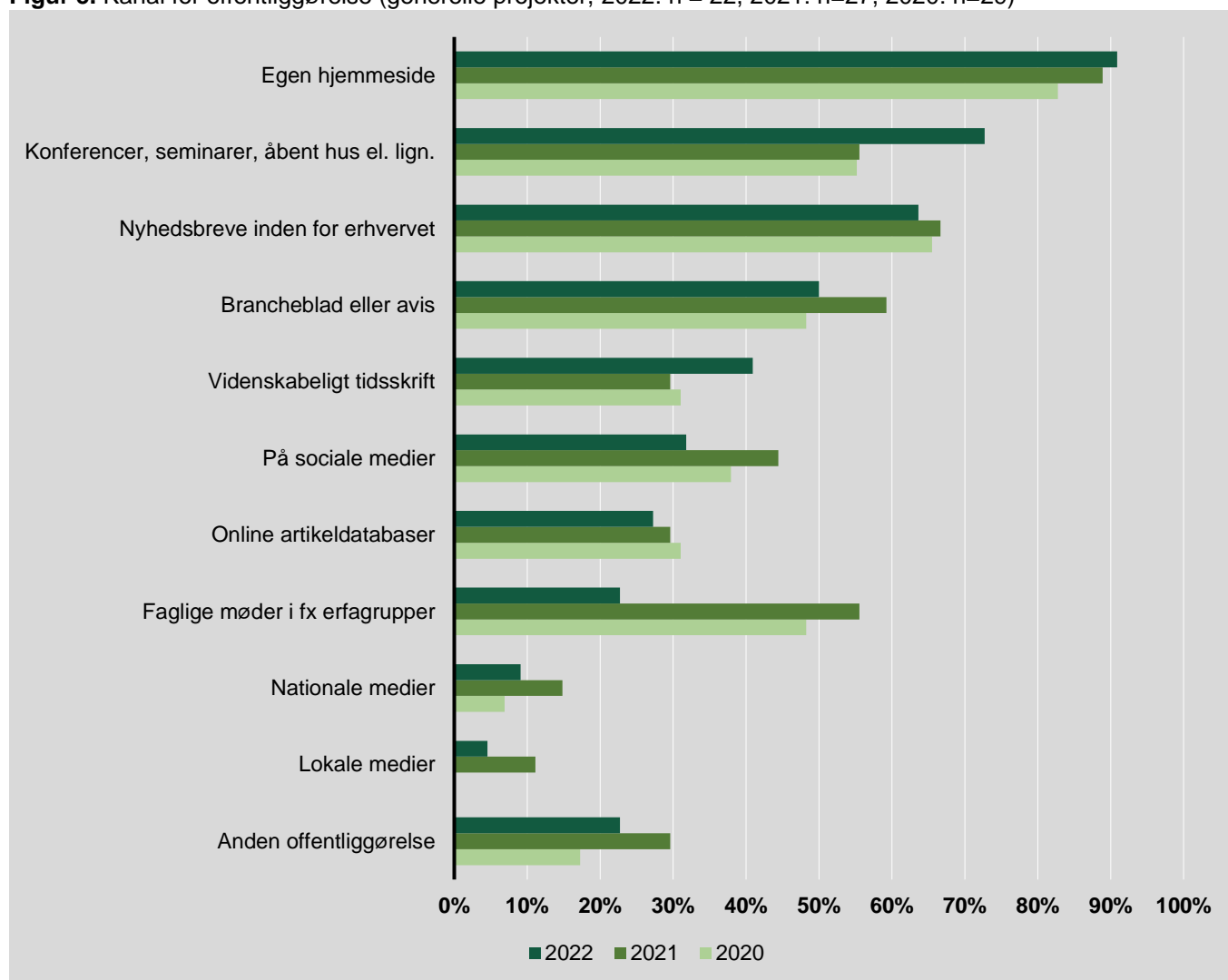
Andel af målgruppe, der forventes at implementere resultaterne	Inden for 1 år	Inden for 5 år
0-10 pct. af målgruppen	13%	9%
11-30 pct. af målgruppen	17%	4%
31-50 pct. af målgruppen	26%	22%
51-70 pct. af målgruppen	13%	9%
71-90 pct. af målgruppen	4%	17%
91-100 pct. af målgruppen	26%	39%

Anm: Afsætningsprojekter er ikke medtaget, da deres resultater typisk ikke er rettet mod implementering hos primærproducenten.

Vidensdeling er afgørende for, at projekternes resultater bliver implementeret hos producenterne. De *generelle projekter* har angivet, hvilke formidlingskanaler de har anvendt til at offentliggøre projektspecifikke resultater. Her fremgår det, at tilskudsmodtagernes egne hjemmesider er den kanal, der for flest projekters vedkommende bliver anvendt, når resultaterne skal offentliggøres. Dernæst anvender projekterne konferencer, seminarer, åbent hus eller lignende til offentliggørelsen af projektresultater, jf. figur 5 nedenfor. Herved sikres det, at resultaterne er umiddelbart tilgængelige for alle interesserede i branchen.

Figur 5 viser desuden, at det over de seneste tre år overordnet har været nogenlunde de samme typer af kanaler, der er blevet anvendt til at offentliggøre projektresultater.

Figur 5. Kanal for offentliggørelse (generelle projekter, 2022: n = 22, 2021: n=27, 2020: n=29)

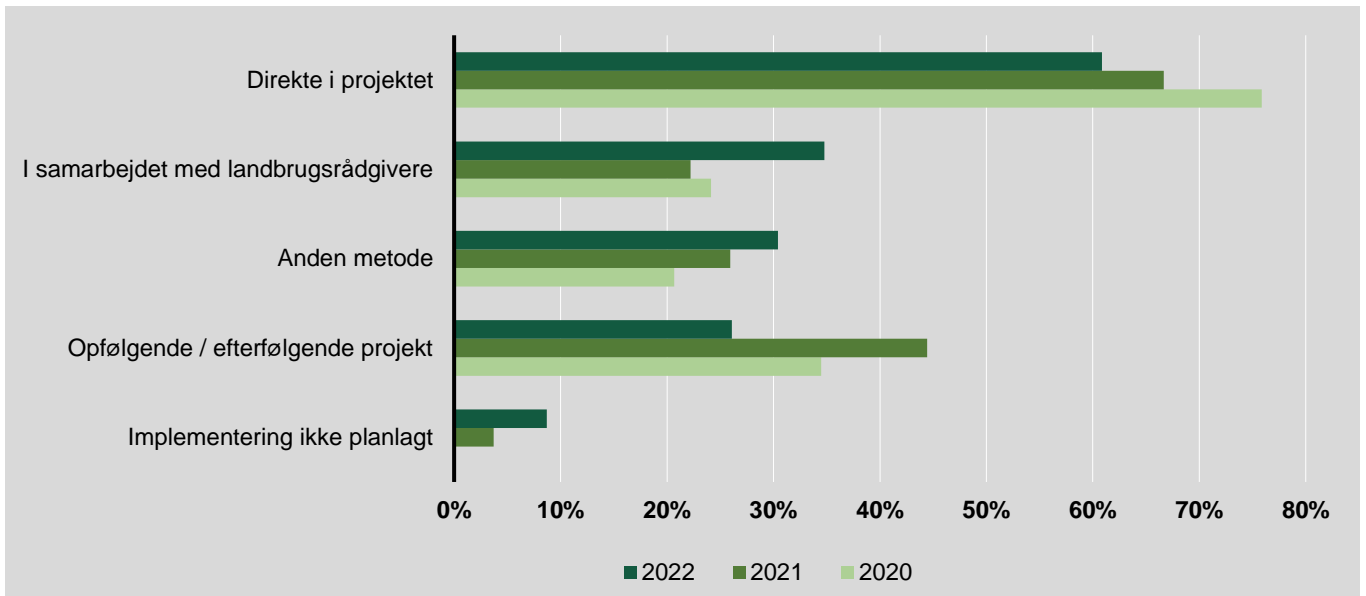
Anm: Projektlederne har kunnet angive flere kanaler for offentliggørelse, og derfor summerer fordelingen ikke til 100. Ét generelt projekt har ikke planlagt offentliggørelse af projektets resultater og fremgår derfor ikke i figur 5.

Hensigten med offentliggørelse af projektspecifikke resultater er at give primærproducenterne og øvrige markedsaktører den nødvendige information til at kunne implementere resultaterne på deres egen bedrift eller virksomhed, samt give videninstitutioner mulighed for at fortsætte forskningen på et givent område. Ofte er der behov for en decideret implementeringsindsats i projektet, hvor producenterne bliver rådgivet mere direkte, end det er muligt via artikler og konferencer.

De foretrukne implementeringsmetoder inden for de seneste tre år fremgår af figur 6. Omkring tre ud af fem (61 pct.) projekter har i 2022 angivet, at de har planlagt implementering direkte ind i projektet. Dernæst er implementering i samarbejde med landbrugsrådgivere anvendt som implementeringsmetode i omkring en tredjedel (35 pct.) af projekterne.

Tre ud af ti (30 pct.) af projekterne angiver, at de har anvendt andre metoder, herunder bl.a. løbende kommunikation med producenter og samarbejdspartnere samt gennem implementering af viden i undervisning. Endelig angiver cirka en fjerdedel (26 pct.) af projekterne i 2022, at fokus på implementering sker gennem opfølgende eller efterfølgende projekter.

Figur 6. Implementeringsmetode (generelle projekter, 2022: n=23, 2021: n=27, 2020: n=29)

Anm: Projektlederne har kunnet angive flere implementeringsmetoder, og derfor summerer fordelingen ikke til 100.

Bilag: Metode

Tidspunkt for gennemførelse af effektvurderingerne

Bevillingerne fra promille- og produktionsafgiftsfondene er 1-årige, og af denne grund gennemføres effektvurderingerne i forbindelse med bevillingsårets afslutning.

Den teoretiske ramme

Promille- og produktionsafgiftsfondene giver til sammen årligt støtte til flere hundrede projekter inden for hovedformålene i landbrugsstøtteleven. Projekterne er meget forskellige i deres formål, indhold, projektperiode, størrelse m.v.

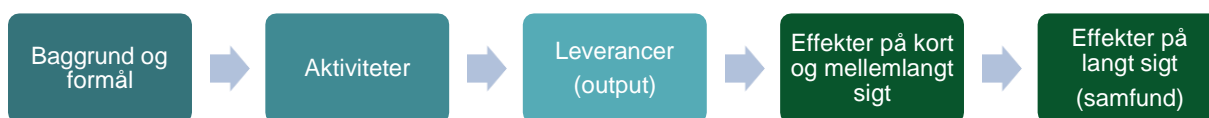
For at gøre sammenligning på tværs af de udvalgte projekter mulig og meningsfuld er det afgørende, at effektvurderingen for alle typer af projekter tager udgangspunkt i den samme teoretiske ramme.

Forandringsteori

Tilskudsmodtagerne bliver i forbindelse med ansøgningen bedt om at angive formålet med projektet, hvilke aktiviteter der ønskes gennemført, hvilke produktionsmål de gennemførte aktiviteter skal resultere i, og endelig skal de angive, hvilke effekter de på sigt forventer projektets resultater vil medføre, herunder fx mindre forurening, kompetenceløft eller øget konkurrenceevne.

I den teoretiske verden svarer ansøgningsskemaet således til projektets forandringsteori. Figuren nedenfor illustrerer forandringsteorien¹.

Figur 7. Forandringsteori

Temaerne i ansøgningsskemaet (forandringsteorien) hjælper den enkelte ansøger med at gennemføre en analyse af, hvordan den tilsigtede effekt skal nås. Gennem forandringsteorien beskrives, hvilke aktiviteter der skal gennemføres for at opnå de effekter for den målgruppe, som projektet vedrører. Herved sandsynliggøres, at de gennemførte aktiviteter på sigt vil medføre de ønskede effekter.

På baggrund af ovenstående kan der opstilles parametre for målopfyldelsen – dvs. hvilke succesparametreder skal være gældende for, at projektet er gennemført succesfuldt. Følgende kategorisering af mål bliver anvendt:

Aktivitetsmål udtrykker forholdet mellem input og aktiviteter. Ressourcer kan være penge, arbejdskraft el.lign., og aktivitetsmålet udtrykker dermed, hvilke aktiviteter der kan gennemføres med de input, der er til rådighed. Fx et demonstrationsforløb eller udvikling af en ny kombisti til farende søer.

¹ Rigsrevisionen, *Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af EU-midler i Danmark i 2012*, november 2013.

Produktionsmål udtrykker det output/de resultater, de gennemførte aktiviteter skal resultere i. Fx at 300 personer deltager i en demonstration, eller at der er udviklet en ny kombisti til farende søer, som tilbydes på markedet inden for to år.

Effektmål vedrører den tilsigtede effekt af en indsats på det omgivende samfund. Fx øget konkurrenceevne, mindre forurening og/eller bedre dyrevelfærd.

Effektmålene kan opgøres på kort, mellemlangt og langt sigt. Det kan imidlertid være vanskeligt at opstille parametre for den langsigtede effekt – og det kan være endnu sværere at måle effekten på langt sigt.

Hvis målet på sigt eksempelvis er at øge konkurrenceevnen, kan det være vanskeligt at isolere effekten af det konkrete projekts indflydelse på konkurrenceevnen. I sådan et tilfælde vil det være nødvendigt at anvende parametre på et lavere niveau for at sandsynliggøre, at projektet bidrager til det langsigtede mål. Fx kan et projekt omhandlende optimering af indretningen af svinestalde, som øger landmandens produktivitet, anvendes som parameter/indikator for effekten på sektorens øgede konkurrenceevne.

For at kunne dokumentere, at et projekt kommer sektoren og samfundet til gode, er det væsentligt, at måleparametrene opgøres på så højt niveau som muligt. Da effektvurderingerne i nærværende rapport er gennemført allerede et år efter projekternes initiering, vil der dog være mange projekter, som endnu ikke har realiseret effekter på langt sigt. Som det fremgår af effektvurderingerne i rapporten, er de målbare parametre derfor i vidt omfang relateret til outputt/resultaterne, som er meget projektnære, og dermed i mindre omfang relateret til de mere langsigtede effekter for samfundet.

Evalueringsmetode

Effektvurderingerne er gennemført med en tilgang inspireret af både 'målopfyldelsesevaluering' og 'effekt-evaluering'. Den første tilgang har til formål at afdække, om målene med et givet projekt er opfyldt eller ej, og den anden tilgang søger at afdække de samlede effekter af projektet – både tilsigtede og utilsigtede effekter.

Begge tilgange er meget anvendelige men har dog også nogle ulemper, som er vigtige at være bevidst om. Målopfyldelsesevaluering vanskeliggøres, hvis de udmeldte mål med et projekt ikke er konkrete, operationelle og målbare. Men forudsat at målene er klart formuleret, gør tilgangen det muligt at vurdere, om målene er realiseret, og om indsatsen lever op til intentionerne. Effektevaluering har den ulempe, at det kan være svært at isolere effekten af indsatsen, og den opnåede effekt kan dermed skyldes andre faktorer end resultaterne fra projektet.

Gennemførelse af effektvurderingerne

For at sikre sammenlignelighed på tværs og en tilstrækkelig faglig dybde i effektvurderingerne, har alle projekter besvaret et onlinebaseret spørgeskema indeholdende spørgsmål om, i hvilken grad projektet har opnået de resultater, der forventedes ved projektets start, og hvilke effekter for landmanden og samfundet det forventes, at projektet vil afstedkomme. Spørgeskemaet indeholder både kvantificerede, lukkede spørgsmål samt spørgsmål af mere åben karakter.

For at imødekomme forskelligheden i de vurderede projekter, bliver der anvendt to forskellige skemaer til indsamling af information. Årsagen er, at afsætningsfremmeprojekterne ofte har en længere tidshorison end de øvrige projekter, og at resultaterne derfor i mindre grad end for de øvrige projekter er håndgribelige inden for projektperioden på et år.

Kvægafgiftsfonden

Der er således anvendt følgende to typer af skemaer:

- Afsætningsfremme
- Generelle projekter omfattende forskning og forsøg, rådgivning, sygdomsforebyggelse, sygdomsbekæmpelse, dyrevelfærd, kontrol og uddannelse.

Projekter der er medfinansieret under EU-programmer placeres i en af de to grupper efter en konkret vurdering af indholdet.

Som supplement til effektiviseringskemaet gøres også brug af projektets tilskudsregnskab. Regnskabet er nyttigt i forbindelse med effektiviseringerne, idet det af regnskabet blandt andet fremgår, om alle projektmidlerne er anvendt, i hvilken grad projektet er gearret med midler fra andre steder, og hvilke eventuelle samarbejdspartnere, der har været involveret i projektet.